

HØRINGSSVAR FRA POLITIETS FELLESEFORBUND - RUSHÅNDHEVINGSUTLVAGET

Politiets Fellesforbund (PF) takker for muligheten til å komme med innspill til rushåndhevingsutvalgets viktige arbeid.

PF er den største fagforeningen i politietaten, med over 17.000 medlemmer. PF organiserer flere yrkesgrupper og nivåer innenfor justissektoren, og medlemsmassen består i all hovedsak av politiansatte med ulike utdanningsbakgrunner.

Som organisasjon er vi en sentral premissleverandør som bidrar til å sette dagsorden og engasjerer oss i samfunnsmessige saker av særlig betydning for vår etat. Som en ansvarlig arbeidstakerorganisasjon for politiet ønsker vi å bidra til samfunnets forebyggende innsats mot rusproblematikken og dens konsekvenser, herunder medfølgende kriminalitet.

PF viser til tidligere avgitt høringssvar i forbindelse med NOU 2019: 26 – Rusreform fra straff til hjelp, når det gjelder vårt syn knyttet til de forslag og konsekvenser som forelå i rusreformen.

Politiets forebyggende arbeid og kriminalitetsbekjempelse

PF ser med bekymring på den utvikling som har funnet sted innen forebyggende arbeid og kriminalitetsbekjempelse i kjølvannet av Prop. 92 L (2021-2022), Riksadvokatens brev av 9. april 2021 og Høyesteretts dom i tre saker som omhandlet straffutmåling for rusavhengiges befatning med narkotika til egen bruk samt retningslinjene fra Riksadvokaten av 13. mai 2022.

Politiets retter seg etter føringer og retningslinjer fra påtalemyndigheten og tilstreber en praksis i tråd med disse. Konsekvensene av dette kommer tydelig frem i straffesakstallene for 2022 hvor nedgangen i antall narkotikasaker er på 27,2 prosent fra 2021-2022 jf. Riksadvokatens årsrapport. Antall grove narkotikasaker som ble anmeldt var i 2022 på rekordlavt nivå. Anmeldelser relatert til narkotikakriminalitet er i all hovedsak basert på politiets- og andre kontrolletaters innsats uavhengig av kvantum og alvorlighetsgrad. Færre anmeldelser reflekterer mindre aktivitet fra politiets side.

Politiets Fellesforbund har ingen holdepunkter for å hevde at nedgangen i antall anmeldelser reflekterer nedgang i bruk og omsetning av narkotika. Betydelige beslag av blant annet kokain det siste året underbygger hypotesen om at både bruk, kjøp og salg av narkotika fortsetter som før.

Som følge av Riksadvokatens ovennevnte rundskriv har politiets forebyggende aktivitet særlig overfor barn og unge blitt endret. Den informasjon politiet ved tidligere praksis kunne tilegne seg, og som førte til bakmenn ved bruk av straffeprosessuelle virkemidler gjennom opprettelse av straffesak ved bruk og besittelse av mindre mengder narkotika, er nå bortfalt.

Dette medfører både at politiet i betydelig mindre grad har virkemidler for å bistå unge på vei inn i rusavhengighet og/eller rusmiljø på et tidlig stadium samt må bruke betydelig flere ressurser på kartlegging av både salgsledd og bakmannsapparat enn før 2021.

PF understreker at dette utfordrer det forebyggende arbeidet politiet utfører særlig blant barn og unge samt medfører at kriminelle aktører og nettverk i større grad enn tidligere kan bygge opp og videreføre sin aktivitet uten å bli oppdaget og etterforsket.

PF er særlig bekymret for at Norge i stadig større grad kan bli et attraktivt marked for organisert kriminalitet, herunder narkotikakriminalitet. Den situasjonen som er i Sverige knyttet til kriminalitet er i stor grad drevet av narkotikakriminalitet og konsekvenser i kjølvannet av dette.

Konsekvenser av dagens praksis og ressursituasjon i politiet

Politiet håndhever både straffeloven og de straffeprosessuelle virkemidlene på vegne av påtalemyndigheten. PF registrerer at det nå eksisterer et vakuum mellom den politiske uttalte målsetting om fortsatt kriminalisert bruk- og besittelse av narkotika og de virkemidler politiet har til rådighet for å sanksjonere mot denne typen kriminalitet. PF understreker at eventuelle endringer i hjemler og praksis må være forståelig og forutsigbar både for politiets tjenestepersoner, påtalemyndigheten i politiet og publikum.

Dersom dagens praksis fortsatt skal legges til grunn vil politiet ha behov for betydelig tilførsel av personell for å bekjempe narkotikakriminalitet. Den narkotikakriminalitet og det bakmannsapparat politiet tidligere kunne få informasjon om gjennom straffeprosessuelle virkemidler i såkalte brukersaker, krever nå betydelig mer tid og større kapasitet når det gjelder spaning, etterretning og bevissikring.

Det er i stor grad de samme fagmiljøene og kapasitetene som etterforsker alvorlige kriminalitetsformer relatert til voldslovbrudd, seksuallovbrudd, IKT-kriminalitet og narkotikalovbrudd. Gjennom 2023 har politiets kapasitet i form av politiårverk blitt redusert med 400 i politidistriktene og ved Kripos. Dette medfører igjen hardere prioriteringer mellom de prioriterte områdene. Narkotikakriminalitet er dermed ett av de områdene som nedprioriteres som følge av manglende kapasitet og politiske signaler.

Gjennom organiseringen i politiet etter nærpolitireformen skal fellesenheterne (FDE) i politidistriktene håndtere de mest alvorlige sakene i hvert politidistrikt. De saker som fellesenheterne ikke har kapasitet til å håndtere overlates til de geografiske driftsenhetene (GDE). Som det har fremgått i flere inspeksjonsrapporter fra statsadvokatene de siste årene er både kapasitet og kunnskap relatert til organisert kriminalitet til dels svært lav og så å si fraværende på GDE-nivå. Gjennom reduksjon i antall politiårverk gjennom 2023 har denne utviklingen vedvart.

PF er særlig bekymret for personellutviklingen i Øst og Oslo politidistrikt. Dette er landets to største politidistrikt som utgjør navet i både narkotikakriminalitet og annen alvorlig kriminalitet. Det er også disse distriktene som har størst aktivitet både av norske og svenske gjengkriminelle.

Oppsummert

Som følge av Riksadvokatens rundskriv har politiet endret sin praksis når det gjelder forebygging og etterforskning relatert til narkotikakriminalitet. Politiets Fellesforbund er bekymret for utviklingen både når det gjelder omsetning av narkotika samt de tragiske skjebnene som følger av misbruk av rusmidler for enkeltindivider, familier og samfunnet som helhet. Utover de menneskelige konsekvensene medfører en reduksjon av politiets aktivitet på dette området at Norge blir et mer attraktivt land for organiserte kriminelle og den grove kriminaliteten som følger i kjølvannet av deres aktiviteter.

Politiet er i dag på ingen måte tilstrekkelig utrustet med kapasitet til å bekjempe narkotikakriminaliteten i Norge uavhengig av hvilken praksis som legges til grunn. Dersom det er en politisk ambisjon om at politiet skal forebygge og straffeforfølge bruk -og besittelse av narkotika må det komme klargjørende tolkninger av hjemler, praksis og retningslinjer som både er forståelige og anvendelige i praksis både for politiet og publikum.

Med vennlig hilsen

Politiets Fellesforbund

Jørgen Wågan Olsen
Forbundssekretær